

Entrevista exclusiva a Oriana Fallaci

Jo i la guerra

Després d'uns anys d'inactivitat, Oriana Fallaci, la periodista més famosa del món, ha tornat a agafar la ploma arran de la guerra del Golf. En aquesta entrevista explica els motius que l'han dut a tornar a primera línia de foc.

Per què una escriptora cèlebre com vostè torna a fer d'enviada especial?

—Quan era petita vaig llegir que Jack London, el gran amor de la meua infantesa, havia seguit com a corresponsal la guerra russo-japonesa i havia estat capturat pels russos i acusat de ser un espia (cosa molt habitual: quan capturen un corresponsal el primer que fan és acusar-lo d'espia). Quan ja el portaven al paredó, un oficial rus li va salvar la vida: "¡Atureu-vos —va cridar— no és un espia, és Jack London!". Vaig córrer a explicar-ho a la meua mare, que va exclamar: "Si era tan famós, ¿per què arriscava la vida d'aquesta manera?" No vaig ser capaç de respondre-li. Crec que ara sí que estic en condicions de fer-ho, i el que diu val per a molts escriptors. El primer de tots Hemingway, que, més o menys a la meua edat i després d'haver participat com a periodista en la guerra civil espanyola, va tornar a fer de corresponsal durant la segona guerra mundial. I Déu n'hi do si ja n'era de famós en aquella època. Havia escrit *Adéu a les armes*, ¿*Per qui toquen les campanes?*... Fixi's com faig expressar-se al professor en la meua novel·la *Insciallah*: "Desgraciadament res no revela millor l'home que la guerra. Res no n'exaspera amb igual força la bellesa i la lletjor, la intel·ligència i la imbecilitat, la bestialitat i la humanitat, el coratge i la por, l'enigma". Per entendre els éssers humans, a un escriptor la guerra li serveix més que qual-sevol altra experiència. ¿O potser hauria de fer servir la paraula *aventura*? Per viure, per escriure, alguns escriptors (i London n'era un, i Hemingway també) necessiten viure aventures. Jo també.

—Dit d'una altra manera: anar a la guerra li agrada.

—No m'agrada en el sentit que no m'agraden les molèsties que la guerra t'imponeix, no m'agrada en el sentit que no

m'agraden els perills als quals t'exposa la guerra. El perill de morir, de quedar mutilat, de ser capturat. M'agrada en el sentit que explicava abans, és a dir, per la veritat exasperada que la guerra ens ofereix, per tot allò que ens fa entendre dels éssers humans. N'estic tan convençuda que fins i tot, parlant de Pistoia (un altre personatge de la meua novel·la), sostinc que en la guerra tens l'ocasió d'estudiar l'existència com cap filòsof no podrà estudiar-la mai. Pots analitzar-hi els homes com cap psicòleg no podrà mai analitzar-los, entendre'ls com mai podries entendre'ls en temps de pau. A més, la guerra ofereix el repte dels reptes, el repte a la mort, l'aposta a la vida. Aquest repte i aquesta aposta m'atrauen, perquè per afrontar-les cal vèncer la por. Jo odio la por. I això que...

—Endavant, continuï...

—Bé... vull dir... Quan estàs decebut dels éssers humans, i jo n'estic molt, la guerra és una gran medicina. Sí, la veritat és que jo entenc aquells desesperats que s'enrolen a la legió estrangera, els que se'n van a la guerra. Els entenc perquè a la guerra l'enemic és un sol, saps qui és, on és, des d'on dispara. I pots defensar-te. En temps de pau, en canvi, els enemics són molts, de vegades fins i tot estan barrejats entre els que es defineixen com amics teus, i no saps qui són. No saps on són ni des d'on et disparen. No pots defensar-te'n. Miri, a mi darrerament m'han disparat molt. M'han fet molt mal. El mal que ve de la mala fe, de l'enveja, de la gelosia, de la imbecilitat, de la manca d'informació... I tan bon punt vaig arribar a la zona de guerra em vaig sentir millor. Més asserenada, més contenta. Em semblava com si allà tots m'estimessin. En aquest sentit, per a mi la guerra ha representat un parèntesi. Comparats a certs atacs que he rebut, els Scuds que queien sobre Riad o Dhahran em semblaven una desgràcia menor, un atac al qual era pos-

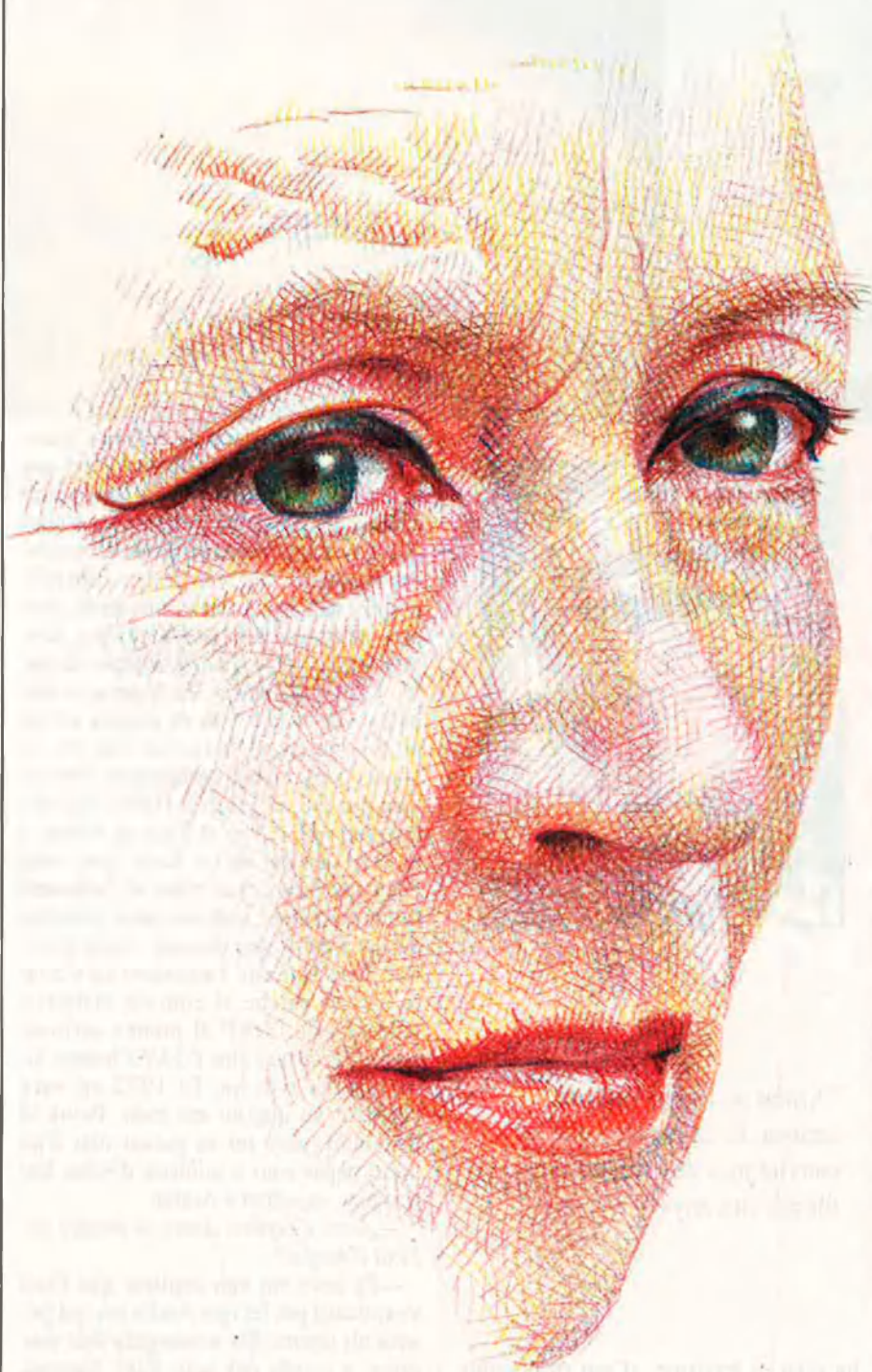
sible respondre. I quan vaig tornar a la pau, és a dir, a les mesquineses de la vida normal, vaig enyorar la guerra. És terrible, ¿no? Monstruós. Però hi ha un altre motiu que explica per què vaig anar al Golf: si no hi hagués anat m'hauria semblat que desertava. Que no complia ni amb mi ni amb la meua professió.

—Parlem de la guerra. Segons vostè, ¿per què Saddam Hussein no ha fet servir les armes químiques?

—Si tingués ocasió d'entrevistar-lo, seria la primera pregunta que li faria. Suposo que seria la pregunta que li farien els 650 mil homes destacats allà, Schwarzkopf el primer. L'espera d'aquell gas no va minvar durant els quaranta-set dies de guerra. Al contrari, va anar en augment dia rere dia. Per contestar a la seva pregunta crec que cal tenir en compte dues hipòtesis. Una és que l'ordre de Saddam Hussein no hagi arribat a la seva destinació a causa de la manca total de comunicacions que paralyzava l'exèrcit iraquí. La segona, també molt probable, és que els iraquians tinguessin por que els aliats contestessin amb les mateixes armes. Dit d'una altra manera: Saddam no va donar l'ordre (si de veritat podia donar-la) per por la possible reacció.

—Hi ha també l'afer dels morts. En un dels seus articles des del front vostè feia una hipòtesi —juntament amb Richard Pyles de l'Associated Press—, segons la qual els bombardejos aliats haurien provocat almenys cent vint mil morts.

—Actualment tothom coincideix en aquesta xifra. Fins i tot els americans, encara que no gosin dir-ho gaire alt. A aquests cent vint mil cal afegir els de l'últim bombardeig, el de la nit del 26 de febrer, que va destruir l'exèrcit en retirada. Segons els meus càlculs va causar uns dotze mil morts, segons altres, vint mil. Són molts morts per a una sola nit. Tants....

LLOSA

—Massa.

—Hi estic d'acord. En temps de guerra, però, quan es parla de morts l'adjectiu massa no existeix. Encara se'm posen els pèls de punta quan recordo la resposta que em va donar el general Giap quan li vaig preguntar si era veritat que a Dien Bien Phu l'exèrcit vietnamita havia sofert quaranta cinc mil baixes. "Madame —va dir-me— cada dos minuts moren tres-centes mil persones

La periodista que va guanyar al 'cowboy' Kissinger

Rarament l'entrevistada és ella. Ella és un dels monstres del periodisme del nostre temps. Per la seva gravadora han passat tots i totes. Kissinger s'hi resistia a principis dels setanta. No concedia mai entrevistes personals. Per saber què pensava, hi havia les conferències de premsa. Encara menys concedia entrevistes a dones. Ho havia fet una vegada i n'havia sortit escaldat.

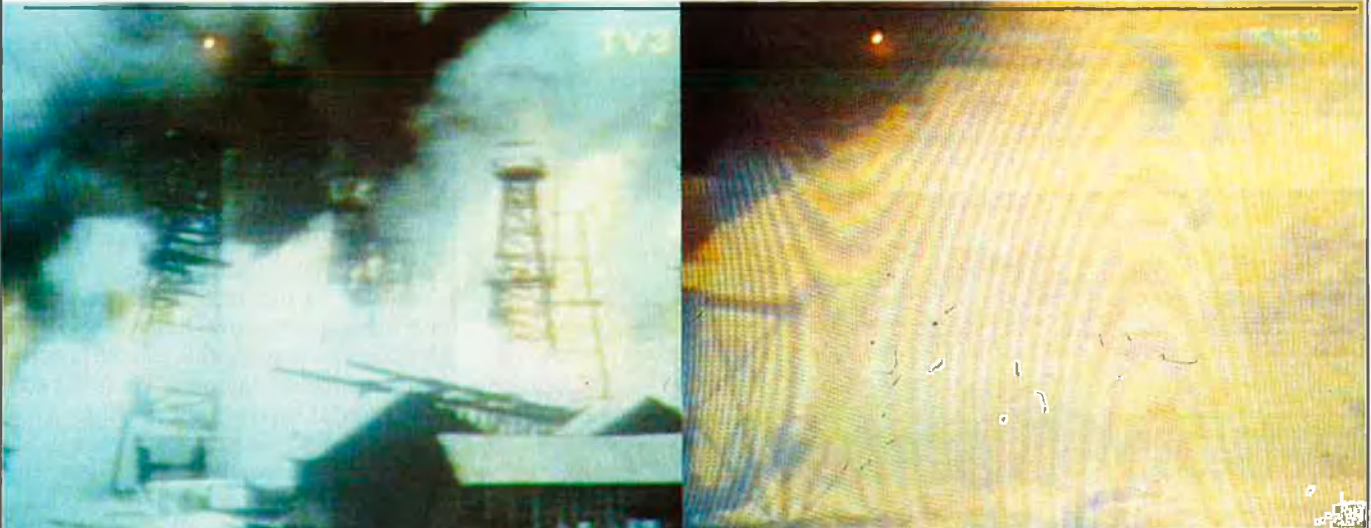
Tot i així Kissinger va sucumbir a la temptació. Va posar-hi condicions. Hi hauria una primera cita amb la periodista on només preguntaria ell. La periodista recorda l'interrogatori com un examen. Un examen que aprovaria. Finalment Kissinger va dir que sí. Un sí que li va costar car, perquè l'entrevista de la Fallaci va donar la volta al món. Nixon no perdonava al seu home que hagués gosat explicar la seva clau de l'èxit. La Fallaci va fer saber al món que Kissinger es veia com un cowboy: "La raó principal del meu èxit és haver actuat sempre sol. Això als americans els agrada molt. Els agrada veure el cowboy avançar sol dalt del seu cavall, el cowboy que entra sol a la ciutat, només amb el seu cavall".

Van ser tantes les bromes que va generar aquesta frase, que Kissinger va optar per desmentir l'entrevista. La Fallaci li va enviar un telegrama. Li recordava que tenia la cinta íntegra de la gravació i de passada li preguntava si era un home o un pallasso.

Aquesta només és una anècdota, de les moltes que ha anat acumulant Orianna Fallaci, al llarg de la seva vida de periodista. Anècdotes que no surten del no-res, sinó de la seva manera de fer periodisme. ¿Per què no dir-ho? Un periodisme valent i apassionat. Com si cada vegada que agafés l'eina d'escriure portés una arma d'alt risc a les mans. Les seves entrevistes no són com la d'aquells periodistes que diuen que una entrevista és una batalla, on a vegades es perd i unes altres és guanya. Ella sempre guanya.

I guanya perquè no va a guanyar, sinó a saber. Potser, per això, també, va ser l'única periodista que quan va entrar a Kuwait va saber veure que els tancs àrabs no havien disparat. Va ser l'única que abans de res va mirar.

Assumpció Maresma

en el planeta. ¿Què són quaranta cinc mil en una batalla? A la guerra la mort no compta per res". Sí, se'm posen els pèls de punta. I m'enfado.

—*També es va enfadar amb allò dels cormorans...*

—Bé, m'enfado sempre que veig animals morts a causa d'una guerra. Pot semblar una hipocresia, una incoherència, ja que no sóc vegetariana i porto abrics de pells. I potser ho és. Però m'estimo els animals i quan veig que els maten pateixo. Un dels records més amargs que conservo del Vietnam és els dels búfals carbonitzats que vaig veure en diversos pobles, o el d'un gosset que vaig veure que uns nens lapidaven a Pnom Pen... I un dels records més amargs de la guerra del Golf és el dels cormorans. Sí, pateixo. De la mateixa manera que pateixo quan veig nens morts per culpa d'una guerra. Quan esclata una guerra, els adults sempre hi tenim una part de responsabilitat o fins i tot de culpa. Però els nens ¿què hi tenen a veure? Els cormorans eren innocents, tan innocents com els búfals del Vietnam o el gosset de Pnom Pen... I quan aquell cormorà que vaig intentar salvar se'm va escapar i va córrer cap a la taca de petroli perquè no volia que el salvéssim, aleshores em van venir moltes ganes de plorar.

—*Canviem de tema. No fa gaire va parlar d'Arafat. Molta gent va posar-se al costat d'Arafat que...*

—...que s'havia posat al costat de Saddam Hussein. És a dir, amb Mussolini, amb Hitler, amb Genguis Khan. Segurament era gent amb molta mala memòria, gent que ja no recorda el feixisme. O potser era gent que tenia massa bona memòria i que té nostàlgia del feixisme. O potser eren joves i ignorants que no han estudiat gaire història i no saben què

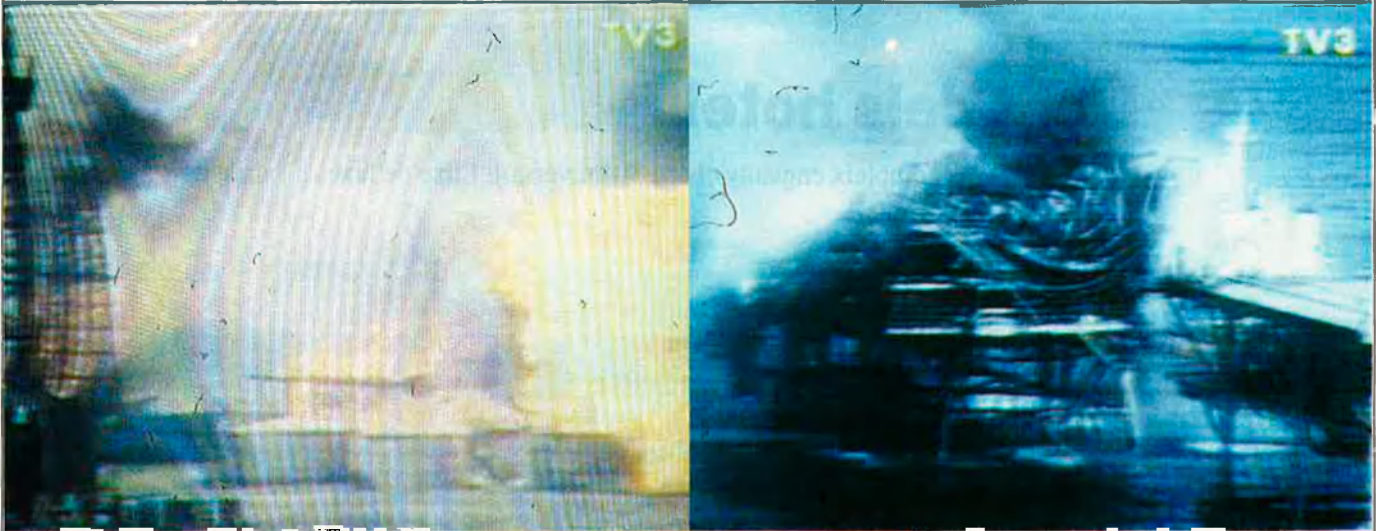
"Arafat no és una persona seriosa. És la persona que ha canviat més de camisa en els últims vint anys".

ha estat el feixisme. ¿Com és possible posar-se al costat d'Arafat, que s'ha posat al costat de Saddam Hussein, és a dir, de Mussolini i de Hitler? Miri: Arafat no és una persona seriosa. Ni tampoc intel·ligent. Per adonar-se'n només cal escoltar-lo quan parla en públic, no aconsegueix articular una frase sensata, és incapaç de formular un discurs amb cap i peus. Totes les postures que ha pres al llarg de la seva immerescuda car-

ra han estat lleugereses o errors. Pensi sinó allò que va fer a Beirut i del seu trist paper a Trípoli quan va atacar amb canons els palestins pro-sirians. I això que fins a una setmana abans ell també era filosirià... Primer va ser filosirià, després antisirià, després pro-jordà, després antijordà, més tard filoegipci, després antiegiptí... Canvia sempre de paper. Canvia d'aliances. És la persona que ha canviat més sovint de camisa en els últims vint anys. No entenc com s'ho fa la gent per prendre'l seriosament. No entenc per què el reben a l'ONU. No entenc per què el rep el Papa al Vaticà. I recordo que em va fer fàstic quan vaig llegir que havia estat rebut al Parlament italià juntament amb els seus guàrdies de cos armats amb pistoles. ¡Amb pistoles! ¡Dins el nostre Parlament! La veritat és que no entenc ni com els mateixos palestins de l'OAP el prenen seriosament. I això que dins l'OAP d'homes intel·ligents n'hi ha. El 1972 en vaig conèixer un que ho era molt: Faruk el Kaddumi, però no va passar mai d'un inútil paper com a ministre d'Afers Estrangers, supeditat a Arafat.

—*¿Com s'explica doncs el misteri de l'èxit d'Arafat?*

—Fa anys em van explicar que l'èxit s'explicava pel fet que Arafat era qui posava els diners. Els aconseguia dels saudites, a través del xeic Zaki Yamani, aleshores ministre del petroli. I quan vaig entrevistar Yamani vaig comprovar que era cert. Eren realment amics, ells dos. Des de petits. Havien estudiat junts a Egipte i, un exemple és que, quan Arafat viatjava, ho feia amb l'avió particular de Yamani. Després, però, Yamani va caure en desgràcia, va perdre el lloc de ministre del petroli i els saudites van deixar de donar diners a Arafat. El rei

rand fins i tot va deixar de dirigir-li la paraula. Tinc entès que en l'última entrevista, Arafat va parlar durant una hora sense que el rei ni tan sols obrís la boca. En cert moment es va aixecar, va fer mitja volta i se'n va anar a les seves habitacions sense saludar-lo. El misteri, per tant, és un altre. Per què, malgrat això, Arafat continua en el poder amb honors de cap d'estat. Naturalment, després de l'error amb Saddam Hussein seria lògic pensar que els palestins no el voldran més, però en el món àrab la lògica té un significat completament diferent del nostre, o sigui que és bastant possible que continuï on és. D'altra banda la gent oblida molt de pressa. Ja ha oblidat que a Kuwait els palestins d'Arafat es van comportar d'una manera menyspreable, que van complir amb el seu paper de col.laboracionistes amb més zel del que Saddam hauria pogut esperar-ne, que van cometre més saquejos que els mateixos iraquians, que van col.laborar amb la policia secreta...

—*Quina és la seva opinió sobre la manera en què va concloure aquesta guerra?*

—No s'ha acabat. S'ha desinflat com un globus foradat. I per als que, com jo, ens trobàvem a Aràbia Saudita en aquells moments, això ens va semblar inexplicable. És cert que Bush havia promès "a very short war", una guerra molt curta. Però ningú s'ho va creure. És cert que l'exèrcit de Saddam Hussein havia estat anihilat pels bombardejos i que la Guàrdia Republicana no podia moure's de la rereguarda i dels bunkers on s'amagava, però no s'imaginava ningú que els americans alliberarien Kuwait en menys de tres dies, que entrarien en el territori iraquí amb la mateixa facilitat amb què un ganivet es clava en la man-

"Schwarkopf té raó, la guerra del Golf va ser massa breu, cal reconèixer que ha estat un guerra molt curta i que no s'ha arribat fins el fons".

tega, no podia imaginar ningú que arribarien a les portes de Bàssora. Tots, o gairebé tots, érem en condicions de pensar que Schwarzkopf hauria arribat a Bagdad i que Bush hauria pogut realitzar el seu somni de defenestrar l'odiat enemic, lliurar-lo a un nou tribunal de Nuremberg. Però el cert és que Saddam Hussein no va combatre. Com un boxador *tocat*, incapaç de reaccionar als cops de l'adversari, va resistir sense,

però, contestar als cops. I ara em sembla que començo a entendre'n el perquè. Perquè ja abans que esclatés el conflicte, ell sabia que el seu problema no era el gran exèrcit aliat que tenia al davant, sinó la inevitable revolta del seu poble, consumit per la guerra de vuit anys contra l'Iran. I particularment la revolta dels kurds i dels xiïtes. No combatent, mantenint la Guardia Republicana en un lloc segur, va salvar l'únic cos amb què podria dominar o intentar dominar els rebels decidits a alliberar-se d'ell. La veritat és que encara es manté en el poder. I a Bush potser no li desagrada del tot. Si cau Saddam, la integritat territorial de l'Iraq es desfà. El caos d'aquella zona assumiria proporcions catastròfiques i tant els americans com els seus aliats es trobarien sense cap interlocutor per firmar l'armistici i després la pau.

—*Schwarzkopf diu que ha estat una guerra massa breu, que no s'ha arribat fins al fons.*

—Té raó. Tot i que per a mi una guerra mai no és massa breu, cal reconèixer que ha estat una guerra molt curta i que no s'ha arribat fins al fons. Era tan fàcil en aquells moments assetjar Bagdad i donar-se el gust de destruir aquell Mussolini. Però, deixant de banda els raonaments polítics i deixant també de banda la carnisseria del 26 de febrer, els americans mai no van fins al fons. Mai no apliquen el cruel lema: "Quan l'enemic és de genolls, cal tallar-li el cap". Al Vietnam també van fer una guerra a mitges. De vegades em pregunto, ¿què hauria passat a Berlín sense els russos i els anglesos? ¿Hitler s'hauria suïcidat?

Vittorio Feltri
© Europeo-Intersampa
Traducció de Joan Jané